

KS. KRZYSZTOF DZIUB

TYTULARIUSZE URZĘDU WIKARIUSZA GENERALNEGO WEDŁUG KODEKSU PRAWA KANONICZNEGO Z 1983 ROKU

1. Uwagi ogólne

W Kościele ustanawia się urzędy po to, by je powierzać konkretnym osobom, które wypełniając składające się na urząd prawa i obowiązki, powodują, że urząd ma swój sens. Urząd kościelny zawsze potrzebuje kogoś, kto ten urząd obejmie i wypełni jego zadania¹. Prawodawca powszechny domaga się jednak od kandydata na tytulariusza urzędu kościelnego, aby był zdatny do pełnienia urzędu, czyli że ma on posiadać przymioty wymagane prawem powszechnym, partykularnym bądź fundacyjnym². Jednocześnie stanowi, że jeśli kandydat na tytulariusza konkretnego urzędu kościelnego nie posiada przymiotu, wyraźnie określonego przez jakiegokolwiek prawo, jako potrzebnego do ważności powierzenia urzędu, to obejmuje ten urząd nieważnie³. W innych przypadkach, jeśli nie posiada wymaganego przymiotu, jest mianowany ważnie, ale może zostać odwołany z urzędu dekretem kompetentnego przełożonego albo wyrokiem trybunału administracyjnego⁴. Tytulariusz urzędu musi posiadać owe przymioty w momencie nadawania urzędu, późniejsza utrata wymaganych przez prawo przymiotów nie ma wpływu na ważność powierzenia, może jednak być powodem utraty urzędu. Wydanie dekretu cofającego akt powierzenia urzędu może być skutkiem wniesienia rekursu⁵ do organu hierarchicznie wyższego wobec

¹ Por. R. Sobański, *Urzędy kościelne*, w: *Komentarz do kodeksu prawa kanonicznego, księga I. Normy generalne*, red. J. Krukowski, t. I, Poznań 2003, s. 235; Por. D. Mussone, *L'ufficio del vicario generale nel Codice di Diritto Canonico del 1917 e del 1983*, Città del Vaticano 2000, s. 27.

² Kan. 149 § 1. „Ut ad officium ecclesiasticum quis promoveatur, debet esse in Ecclesiae communione necnon idoneus, scilicet iis qualitatibus praeditus, quae iure universali vel particulari aut lege foundationis ad idem officium requiruntur”.

³ Kan. 149 § 2. „Provisio officii ecclesiastici facta illi qui caret qualitatibus requisitis, irrita tantum est, si qualitates iure universali vel particulari aut lege foundationis ad validitatem provisionis expresse exigantur;” Z tym kanonem koresponduje kan. 10. „Irritantes aut inhabilitantes eae tantum leges habendae sunt, quibus actum esse nullum aut inhabilem esse personam expresse statutum”.

⁴ Kan. 149 § 2. „secus valida est, sed rescindi potest per decretum auctoritatis competentis aut per sententiam tribunalis administrativi”.

⁵ Kan. 1737 § 1. „Qui se decreto gravatum esse contendit, potest ad Superiorem hierarchicum eius, qui decretum tulit, propter quodlibet iustum motivum recurrere; recursus proponi potest coram ipso decreti auctore, qui eum statim ad competentem Superiorem hierarchicum transmittere debet”. Nie

organu, który jest kompetentny urząd ten powierzyć⁶, bądź na skutek decyzji samego organu powierzającego.⁷ Jasnym jest, że do momentu wydania dekretu cofającego powierzenie urzędu, tytulariusz urzędu pełni go ważnie a nawet godziwie, jeśli robi to w dobrej wierze⁸. Należy zaznaczyć, że ocena faktu, posiadania bądź nie posiadania, przez kandydata na urząd wymaganych prawem przymiotów należy do organu kompetentnego do powierzenia tego konkretnego urzędu. Z tego powodu organ ten ma obowiązek upewnić się, co do zdatności kandydata na urząd, który chce obsadzić. Ustawodawca powszechny w sposób stanowczy stwierdza istotną rzecz, że niezależnie od tego, czy kandydat na urząd kościelny był zdatny czy niezdatny do objęcia urzędu, to, jeśli powierzenie urzędu dokonało się na skutek symonii jest nieważne na mocy samego prawa⁹.

2. Biskupi koadiutorzy i biskupi pomocniczy

Pomimo tego, iż prawodawca powszechny przyznaje biskupowi diecezjalnemu pełną swobodę¹⁰ w wyborze właściwej osoby na urząd wikariusza generalnego to jednak w dwóch przypadkach ogranicza jego władzę dyskrecjonalną. W jednym przypadku ogranicza ją absolutnie a w drugim pozostawia mu pewne pole manewru. Władzę dyskrecjonalną biskupa diecezjalnego w odniesieniu do powierzenia urzędu wikariusza generalnego prawodawca kodeksowy ogranicza bezwzględnie w stosunku do biskupa koadiutora i biskupa pomocniczego ze specjalnymi uprawnieniami. Mianowicie prawodawca kościelny nakazuje biskupa tytularnego z prawem następstwa, a także biskupa tytularnego ze specjalnymi uprawnieniami mianować zawsze i w każdym przypadku wikariuszem generalnym¹¹. Natomiast, jeśli idzie o biskupa pomocniczego bez specjalnych uprawnień, to biskupowi diecezjalnemu pozostawia

---

ma sensu wnoszenie rekursu, gdy jego powodem jest fakt pominięcia przy powierzeniu urzędu osoby bardziej zdanej. Por. R. Sobański, *Urzędy kościelne*, w: Komentarz..., dz. cyt., s. 240.

⁶ Jeśli wniesienie rekursu nie poskutkowało cofnięciem dekretu to pokrzywdzony może wnieść skargę do Drugiej sekcji Sygnatury Apostolskiej. Por. R. Sobański, *Urzędy kościelne*, w: Komentarz..., dz. cyt., s. 240.

⁷ Sytuacja taka może nastąpić wtedy: - gdy kompetentna władza dojdzie do wniosku, że powierzyła urząd osobie niewłaściwej, na skutek niewiedzy, pomyłki bądź wprowadzenia w błąd, co do posiadanych przymiotów kandydata na urząd; - na skutek sytuacji zgodnej z kan. 1734 § 1 to znaczy próby pokrzywdzonego o zmianę lub poprawienie dekretu nominacyjnego.

⁸ Por. R. Sobański, *Urzędy kościelne*, w: Komentarz..., dz. cyt., s. 240.

⁹ Kan. 149 § 3. Obowiązujący Kodeks nie zawiera definicji symonii. Natomiast według Kodeksu z 1917r., symonia jest to świadoma wola kupienia, sprzedania lub zamienienia rzeczy duchowej w tym przypadku urzędu kościelnego za cenę doczesną. Symonia miała miejsce także wtedy, jeśli dokonywał ją ktoś trzeci, nawet bez wiedzy osoby, której miał być nadany urząd. (Por. kan. 727, 728). Skutku nieważności nie powodowała tylko symonia dokonana przez osoby trzecie, pomimo sprzeciwu kandydata na urząd albo w celu zaszkodzenia mu. (kan. 729).

¹⁰ Zob. Kan. 477 § 1.

¹¹ Kan. 406 § 1. „Episcopus coadiutor, itemque Episcopus auxiliarius, de quo in can. 403, § 2, ab Episcopo dioecetano Vicarius generalis constituitur; insuper ipsi prae ceteris Episcopus dioecetanus committat quae ex iure mandatum speciale requirant.”

pewną swobodę dyskrecyjną, może on mianować go albo wikariuszem generalnym, albo wikariuszem biskupim¹². Jeśli biskup diecezjalny podejmie decyzję o mianowaniu go wikariuszem biskupim to zgodnie z kan. 477 § 1 jest zobowiązany uczynić to na czas nieokreślony. Nominacja na czas określony byłaby „contra legem” i z natury swej byłaby nieważna¹³. Takie ustawienie tej kwestii jest wynikiem nauczania Soboru Watykańskiego II¹⁴. Bywały, bowiem sytuacje, że biskupi pomocniczy spełniali tylko jakieś doraźne funkcje w diecezji¹⁵. Zdaniem A. Viany żądanie prawodawcy, aby biskupa pomocniczego mianować na czas nieokreślony jest związane z kan. 193 § 1¹⁶, który pozwala usunąć z urzędu osobę mianowaną na czas nieokreślony na skutek poważnej przyczyny¹⁷. Należy zauważyć, że biskupi tytularni nie są wikariuszami generalnymi bądź biskupimi ipso iure, lecz są nimi przez nominację uczynioną przez biskupa diecezjalnego, która powinna zastać uczyniona aktem administracyjnym, a konkretnie dekretem¹⁸.

3. Kwalifikacje wymagane od kandydata na urząd wikariusza generalnego

Tytulariuszem, do którego odnoszą się wszystkie powyższe normy prawne jest także tytulariusz urzędu wikariusza generalnego. Prawodawca powszechny najpierw stawia kandydatowi na urząd wikariusza generalnego wymóg ogólny, odnoszący się do każdego kandydata na tytulariusza jakiegokolwiek urzędu kościelnego, a mianowicie pozostawania we wspólnocie Kościoła, a następnie w normach odnoszących się wprost do tego urzędu żąda od niego posiadania szeregu innych przymiotów szczególnych. Są to: wiek, posiadanie święceń kapłańskich, odpowiednie wykształcenie i szereg innych cech ludzkich i chrześcijańskich.

¹² Kan. 406 § 2. „Nisi in litteris apostolicis aliud provisum fuerit et firmo praescripto § 1, Episcopus dioecesanus auxiliarem vel auxiliares suos constituat Vicarios generales vel saltem Vicarios episcopales, ab auctoritate sua, aut Episcopi coadiutoris vel Episcopi auxiliaris de quo in can. 403, § 2, dumtaxat dependentes.”

¹³ Por. J. Krukowski, *Wikariusze generalni i wikariusze biskupi*, w: *Komentarz...*, dz. cyt., s. 355; K. Orzeszyna, *Urząd wikariusza biskupiego w prawie powszechnym Kościoła łacińskiego*, Lublin 2002, s. 139.

¹⁴ Konstytucja dogmatyczna o Kościele „Lumen gentium” Soboru Watykańskiego II stwierdza, że każdy biskup pomocniczy powinien mieć udział we władzy biskupa diecezjalnego, tej diecezji, do której papież go posłał. Z tego powodu i w celu dowartościowania biskupów tytularnych Sobór powołał nowy urząd wikariusza biskupiego. Chodziło także o to, aby biskupi pomocniczy nie podlegali władzy prezbitera. Zob. LG, 24, 26, 27 oraz CD, 26; Stanowisko Soboru zostało zrealizowane w ustawodawstwie posoborowym w Motu proprio Pawła VI „Ecclesiae Sanctae” i instrukcji Kongregacji Biskupów „Ecclesiae Imago” Zob. ES, 13 § 2; EI, 199.

¹⁵ Por. W. Góralski, *Lud Boży. Kościelne prawo osobowe*, Częstochowa 1996, s. 178.

¹⁶ „Ab officio quod alicui confertur ad tempus indefinitum, non potest quis amoveri nisi ob graves causas atque servato procedendi modo iure definito.” KPK 1983, kan. 193 § 1.

¹⁷ Por. A. Viana, *Vicarios generales y episcopales*, dz. cyt., s. 1067.

¹⁸ Por. L. Chiappetta, *Il Codice di Diritto Canonico*, s. 537.

3.1 *Trwanie we wspólnocie Kościoła*

Prawodawca powszechny w kan. 149 § 1 stawia wymaganie, aby każdy kandydat do objęcia urzędu kościelnego pozostawał we wspólnocie Kościoła¹⁹. Ten wymóg prawa powszechnego odnosi się także do kandydata na tytulariusza urzędu wikariusza generalnego, który bez wątpienia jest urzędem kościelnym. Jest to wymóg ogólny i bezwzględny²⁰. Trwanie we wspólnocie Kościoła jest rzeczą konieczną, ponieważ chodzi o pełnienie urzędu kościelnego i poprzez niego realizację misji Kościoła. Utożsamianie się z Kościołem jest założeniem niebudzącym sprzeciwu²¹. Ustawodawca trwanie we wspólnocie Kościoła określa w kan. 205²², charakteryzując go trzy więzy: wiary, sakramentów i posłuszeństwa władzy. Niektórzy twierdzą, iż w powyższej normie brak jest jednego elementu a mianowicie chrztu w Kościele katolickim, bez którego zgodnie z normą zawartą w kan. 96 nie ma pełnej przynależności do Kościoła²³. Takiej wspólnoty z Kościołem nie mają heretycy, apostaci i schizmatycy²⁴. Wobec tego niekatolicy także nie są zdadni do objęcia urzędu kościelnego. Wydają się, że trwanie we wspólnocie Kościoła nie wyklucza twórczej krytyki Kościoła i dążeń do Jego zdrowej reformy²⁵.

3.2 *Święcenia kapłańskie*

Prawodawca powszechny w kan. 478 § 1 stwierdza: „Wikariusz generalny i biskupi powinni być kapłanami, którzy ukończyli przynajmniej trzydzieści lat, posiadają doktorat lub licencjat z prawa kanonicznego lub z teologii, ewentualnie w tych dyscyplinach są przynajmniej naprawdę biegli, odznaczają się zdrową nauką, prawością, roztropnością i doświadczeniem w załatwianiu spraw.” Wśród przymio-

¹⁹ Kan. 149 § 1. „Ut ad officium ecclesiasticum quis promoveatur, debet esse in Ecclesiae communione necnon idoneus,”

²⁰ Zob. V. de Polis, *Il libro primo del Codice: norme generali (can. 96 – 203)*, w: *Il diritto nel mistero della Chiesa*, t. I, Roma 1986, s. 405; A. Gautier, *Principi generali dell'attività giuridica nella chiesa*, Roma 1997, s. 97; L. Chiappetta, *Il Codice di Diritto Canonico*, t. I, Roma 1996, s. 234.

²¹ Por. R. Sobański, *Urzędy kościelne*, w: *Komentarz...*, dz. cyt., s. 240.

²² Kan 205. „Plene in communione Ecclesiae catholicae his in terris sunt illi baptizati, qui in eius compage visibili cum Christo iunguntur, vinculis nempe professionis fidei, sacramentorum et ecclesiastici regiminis”. Kanonu takiego nie było w Kodeksie z 1917r., jest to owoc Soboru Watykańskiego II. Zob. *Communicationes* 23 (1991), s. 250; A. Longhitano, *Il popolo di Dio*, w: *Il diritto nel mistero della Chiesa*, t. II, Roma 1990, s. 24; F. Diostilio, *Prontuario del Codice di diritto canonico*, Città del Vaticano 1996, s. 141.

²³ Zob. także kan. 11 KPK 1983. Por. A. Viana, *Vicarios generales y episcopales*, w: *Comentario exegetico al código de derecho canónico*, pod red. A. Marzoa, I. Miras, R. Rodriguez – Ocaña, t. II, Pamplona 1996, s. 1071.

²⁴ Kan. 751. „Dicitur haeresis, pertinax, post receptum baptismum, alicuius veritatis divina et catholica credendae denegatio, aut de eadem pertinax dubitatio; apostasia, fidei christianae ex toto repudiatio; schisma, subiectionis Summo Pontifici aut communionis cum Ecclesiae membris eidem subditis detrectatio”.

²⁵ Por. H. Socha, *Münsterischer Kommentar zum Codex Iuris Canonici*, 149, 2.

tów, które winien posiadać tytulariusz urzędu wikariusza generalnego ustawodawca kodeksowy na pierwszym miejscu wymienia, więc posiadanie święceń kapłańskich. Zgodnie z obecną koncepcją urzędu kościelnego przynależność do stanu duchownego nie należy już do ogólnych wymagań, jakie prawodawca stawia kandydatom do ich objęcia²⁶. Natomiast ogólny wymóg posiadania święceń stawiany jest tylko odnośnie urzędów, do których wypełniania konieczne jest wykonywanie władzy święceń²⁷. Prawodawca nazywa je urzędami związanymi z pełnym duszpasterstwem²⁸. Wśród urzędów niezwiązanych z pełnym duszpasterstwem są i takie, które są zastrzeżone kapłanom²⁹. Do takich urzędów należy urząd wikariusza generalnego. Poza tym tytulariusz urzędu wikariusza generalnego ma wypełniać kościelną władzę rządu, do której prawodawca także wymaga posiadania święceń³⁰. Należy zauważyć, że ma to być prezbiter diecezjalny jak i zakonny³¹. Według większości autorów jakkolwiek dyskusja, że mógłby to być diakon bądź wierny świecki a nawet kobieta jest pozbawiona jakichkolwiek podstaw, jeśli się weźmie pod uwagę jednoznaczne normy kan. 274 § 1 i 478 § 1 a także normy kan. 86³² i 199 n.6³³.

²⁶ Wymóg taki stawiał prawodawca w Kodeksie z 1917r. (Zob. kan. 153 § 1).

²⁷ Kan. 150. „*Officium secumferens plenam animarum curam, ad quam adimplendam ordinis sacerdotalis exercitium requiritur, ei qui sacerdotio nondum auctus est valide conferri nequit.*”

²⁸ W Kodeksie z 1917 r. istniał podział na urzędy duszpasterskie i nieduszpasterskie, którego nie zawiera obecny kodeks. Zob. KPK 1917, kan. 1411 n. 5. Konsultorzy w czasie prac nad nowym kodeksem twierdzili, że urzędy w pełni duszpasterskie to takie, które wymagają odprawiania mszy św., udzielania sakramentu pojednania i namaszczenia chorych. Zob. *Communicationes* 23 (1991), s. 251. H. Schmitz na podstawie analizy norm Kodeksu z 1983 r. wyciąga następujące wnioski: - urząd duszpasterski to taki, który jest związany z którąś z funkcji duszpasterskich; - urząd związany z pełnym duszpasterstwem to taki, który jest związany ze wszystkimi funkcjami duszpasterskimi łącznie. Zob. H. Schmitz, *Officium animarum curam secumferens*, w: *Ministerium iustitiae*, pod red. H. Heinemann, Essen 1987, s. 127 – 137.

²⁹ Tamże, s. 135.

³⁰ Kan. 274 § 1. „*Soli clerici obtinere possunt officia ad quorum exercitium requiritur potestas ordinis aut potestas regiminis ecclesiastici.*” Por. A. Viana, *Vicarios generales y episcopales*, dz. cyt., s. 1071.

³¹ KPK 1917 wymagał, aby wikariuszem generalnym był kapłan świecki a tylko w diecezjach kierowanych przez biskupa zakonnik dopuszczał możliwość powierzenia tego urzędu kapłanom zakonnym. Zob. KPK 1917, kan. 367 § 1, 2. Obecnie nie ma to znaczenia może być kapłan diecezjalny lub pochodzący z instytutu życia konsekrowanego bądź stowarzyszenia życia apostołskiego. Por. P. Urso, *La curia diocesana*, w: *Chiesa particolare*, pod red. A. Longhitano, Bologna 1985, s. 101. Także *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium* posiada identyczną normę prawną, uściślono tylko, iż ma to być prezbiter celibatariusz. Por. CCEO, kan. 247 § 2.

³² Kan. 86. „*Dispensationi obnoxiae non sunt leges quatenus ea definiunt, quae institutorum aut actuum iuridicorum essentialiter sunt constitutiva.*”

³³ Kan. 199 n. 6. „*Praescriptioni obnoxia non sunt: provisio officii ecclesiastici quod ad normam iuris exercitium ordinis sacri requirit;*” Por. A. Viana, *Vicarios generales y episcopales*, dz. cyt., s. 1071; G. Ghirlanda, *Il diritto nella Chiesa mistero di comunione. Compendio di diritto ecclesiale*, Milano 1990, s. 556; J. I. Arrieta, *Diritto dell'organizzazione ecclesiastica*, Milano 1997, s. 405.

3.3 *Wiek wikariusza generalnego*

Drugim przymiotem, jaki powinien posiadać kandydat na tytulariusza urzędu wikariusza generalnego, jest określony wiek³⁴. Kategoria ta w prawie kanonicznym jest często używana, do objęcia wielu urzędów kościelnych i podjęcia określonych czynności prawnych i sakramentalnych prawodawca żąda posiadania określonego wieku. Wymagany wiek kandydata określany jest wprost i wyraźnie albo pośrednio przez żądanie posiadania określonego święcenia, do którego wiek jest określony wprost. Wiek wikariusza generalnego jest określony na dwa sposoby. Najpierw prawodawca powszechny żąda, aby wikariusz generalny był kapłanem, co wiąże się z posiadaniem przynajmniej skończonych dwudziestu pięciu lat życia³⁵, a następnie w sposób wyraźny określa i podnosi ten wiek do minimum ukończonych trzydziestu lat życia³⁶. Rodzi się pytanie, co przemawia za podniesieniem wymogu wieku do lat trzydziestu? Gracia Martín sądzi, że zgodnie z opiniami ekspertów wiek ten wyklucza chorobę psychiczną, a dokładnie szaleństwo, oraz chorobę fizyczną, która powodowałaby niezdolność do wypełniania urzędu. Uważa on także, że prawodawca chciał w ten sposób mieć pewność, co do dojrzałość tytulariusza urzędu wikariusza generalnego³⁷.

Nasuwa się pytanie, jaka choroba fizyczna nie pozwala na wypełnianie obowiązków związanych z urzędem wikariusza generalnego i czy jakikolwiek wiek ją wyklucza? Należy zauważyć, że Kongregacja ds. Duchowieństwa w dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów „Apostolorum Successores” stanowi, że roztropnie byłoby, aby tam gdzie jest to możliwe wikariusz generalny miał ukończone czterdzieści lat życia³⁸. W dyrektorium powyższym kongregacja nie uzasadnia swojego zdania na ten temat. Można, więc sądzić, że chodzi tu raczej o doświadczenie życiowe, duszpasterskie i administracyjne kandydata na urząd wikariusza generalnego. Ciekawym jest to, że Kongregacja ds. Duchowieństwa wiek wikariusza generalnego, który jest prezbiterem, podnosi wyżej aniżeli wiek wymagany do biskupstwa³⁹.

3.4 *Wykształcenie wikariusza generalnego*

Kolejnym wymaganym przez prawodawcę kodeksowego przymiotem, który ma posiadać wikariusz generalny jest odpowiednie wykształcenie. Ustawodawca żąda w pierwszym rzędzie, aby posiadał on doktorat lub licencjat z prawa kanonicznego

³⁴ Por. kan. 478 § 1

³⁵ Kan. 1031 §1. „Presbyteratus ne conferatur nisi iis qui aetatis annum vigesimum quintum expleverint et sufficienti gaudeant maturitate,”

³⁶ P. Urso, *La struttura interna delle Chiese particolari. I Vicari generali et episcopali*, w: *Il Diritto nel mistero della Chiesa. Il popolo di dio stati e funzioni del popolo di Dio Chiesa particolare e universale la funzione di insegnare (libri II e III del Codice)*, praca zbiorowa, wyd. II, Roma 1990, s. 415; L. Chiappetta, *Il Codice di Diritto Canonico*, s. 602.

³⁷ Por. J. García Martín, *Le norme generali de codex iuris canonici*, Roma 1995, s. 494.

³⁸ Por. AS, 179.

³⁹ Kan. 378 § 1, n. 3.

lub teologii⁴⁰. Charakterystyka intelektualna wikariusza generalnego jest dość precyzyjna ma on posiadać doktorat lub licencjat z prawa kanonicznego. To jest priorytet, a dopiero na drugim miejscu doktorat bądź licencjat z teologii⁴¹. Taka kolejność jest uzasadniona, gdyż do tego urzędu jest przywiązana jurysdykcja kościelna i wymagana jest prawdziwa znajomość prawa. Na pewno nie może to być ignorant w tej dziedzinie⁴². Gdyby ten wymóg nie mógł być spełniony prawodawca żąda przynajmniej biegłości w tych dziedzinach⁴³. Chodzi oczywiście o prawo kanoniczne i teologie; na pierwszym miejscu bez wątpienia prawo kanoniczne. Nie wystarcza tu zwykła znajomość tych dziedzin, ale ma to być prawdziwa biegłość⁴⁴. Wymaganie ewentualnej biegłości wikariusza generalnego, w dziedzinie prawa lub teologii, przez prawodawcę kościelnego jest raczej wyjątkiem i zgodnie z duchem prawodawcy powinno dotyczyć diecezji, które cierpią na brak kapłanów. Na pewno nie może stać się to regułą w obsadzaniu tego urzędu przez biskupa⁴⁵. Wydaje się uzasadnione twierdzenie, iż tylko dyplom wyższej uczelni gwarantuje posiadanie przez kandydata na ten urząd odpowiednich kwalifikacji⁴⁶.

3.5 Przymioty osobiste wikariusza generalnego

Na końcu prawodawca powszechny stawia wymóg posiadania przez wikariusza generalnego ważnych cech ludzkich i chrześcijańskich⁴⁷. Te cechy to zdrowa nauka, prawość, roztropność i doświadczenie w załatwianiu spraw. Przymioty te wypływają z natury tego urzędu i są wymagane łącznie⁴⁸. Są one powtórzeniem przymiotów, jakich wymagał od wikariusza generalnego Kodeks z 1917 r.⁴⁹. Posoborowa instrukcja Kongregacji Biskupów „Ecclesiae Imago” do tych przymiotów dodawała jeszcze wymóg odpowiedniej biegłości w sprawach związanych z pasterzowaniem⁵⁰. W czasie prac nad nowym Kodeksem proponowano, aby wśród wymaganych przymiotów dopisać właśnie biegłość w sprawach duszpasterskich. Komisja odpowiedziała jednak, że wyrażenie „obdarzony odpowiednim przygotowaniem pastoralnym” nie

⁴⁰ Kan. 478 § 1. „in iure canonico aut theologia doctores vel licentiatii”

⁴¹ Por. P. Urso, *La curia diocesana*, dz. cyt. s. 94.

⁴² Por. L. Chiappetta, *Il Codice di Diritto Canonico*, s. 602.

⁴³ Kan. 478 § 1. „vel saltem in iisdem disciplinis vere periti.”

⁴⁴ Por. L. Chiappetta, *Il Codice di Diritto Canonico*, s. 602.

⁴⁵ Por. J. Sanchez y Sanchez, *Commentateur de l'Université de Salamanque*, cann. 469- 514, w: Code de Droit Canonique annoté, pod red. L. de Escheverria, Paris 1989, s. 299; J. Krukowski, *Wikariusze generalni i wikariusze biskupi*, w: Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego, red. J. Krukowski, t. II/1, s. 356.

⁴⁶ Por. K. Orzeszyna, *Urząd wikariusza biskupiego w prawie powszechnym Kościoła łacińskiego*, dz. cyt., s. 141.

⁴⁷ „...sana doctrina, probitate, prudentia ac rerum gerendarum experientia commendati.” KPK 1983, kan. 478 § 1.

⁴⁸ Por. M. Morgante, *La Chiesa particolare nel Codice di Diritto Canonico*, Balsamo 1987, s. 220.

⁴⁹ Por. KPK 1917, kan. 367 § 1

⁵⁰ El, n. 201.

zostanie przyjęte, ponieważ mogłoby nie zostać dobrze zrozumiane⁵¹. Kodeks Jana Pawła nie podaje definicji pojęć zdrowa nauka, prawość czy roztropność. Rodzi się więc pytanie, co przez te pojęcia rozumie prawodawca? Wydaje się, że rozumienia tych pojęć trzeba szukać w teologii i potocznym ich rozumieniu, gdyż są to cechy ludzkie i chrześcijańskie.

Zdrowa nauka jest tłumaczeniem z łaciny pojęcia „sana doctrina”. Należy sądzić, że „Doctrina” to nie jakakolwiek nauka, ale system poglądów, twierdzeń, założeń z określonej dziedziny wiedzy, np. filozofii, teologii. Trzeba więc przyjąć, że wikariusz generalny ma znać zdrową naukę Kościoła. Pojawia się zatem pytanie, kiedy ta nauka jest „zdrowa”? Na tak postawione pytanie daje odpowiedź sam prawodawca powszechny stwierdzając, iż zdrową nauką jest to, co podaje do wierzenia Nauczycielski Urząd Kościoła, czy to w uroczystym nauczaniu⁵², czy też w zwyczajnym i powszechnym nauczaniu⁵³.

Prawość to postępowanie zgodnie z obowiązującymi normami prawnymi i etycznymi, to szlachetność, uczciwość, cnotliwość, sprawiedliwość⁵⁴. Katechizm Kościoła Katolickiego stwierdza, że prawość człowieka przejawia się w prawości postępowania i prawości słowa ludzkiego i jest cnotą, która polega na tym, by okazywać się prawdziwym w swoich czynach, by mówić prawdę w swoich słowach, wystrzegając się dwulicowości, udawania i obłudy⁵⁵. Sprawiedliwość zaś to cnota, która polega na stałej i trwałej woli oddawania Bogu i bliźniemu tego, co im się należy. Sprawiedliwość w stosunku do Boga nazywana jest „cnotą religijności”. W stosunku do ludzi uzdalnia ona do poszanowania praw każdego i do wprowadzania w stosunkach ludzkich harmonii, która sprzyja bezstronności względem osób i dobra wspólnego. Człowiek sprawiedliwy, często wspomniany w Piśmie świętym, wyróżnia się stałą uczciwością swoich myśli i prawością swojego postępowania w stosunku do bliźniego⁵⁶.

Roztropność to cnota, która uzdalnia rozum praktyczny do rozeznawania w każdej okoliczności prawdziwego dobra i do wyboru właściwych środków do jego pełnienia. Dzięki tej cnocie bezbłędnie stosujemy zasady moralne do poszczególnych przypadków i przewyżczamy wątpliwości odnośnie do dobra, które należy czynić, i zła, którego należy unikać⁵⁷. Człowiek roztropny to, zatem człowiek, mający zdolność trafnej oceny sytuacji, działający z namysłem; rozważny, rozsądny, rozgarnięty.

Doświadczenie w załatwianiu spraw to biegłość. Człowiek doświadczony to wypróbowany, wytrawny, niezawodny, ekspert. Powstaje pytanie, o jakie sprawy chodzi prawodawcy powszechnemu? Wydaje się, że zgodnie z tym, że powierza on wikariuszowi

⁵¹ Por. *Communicationes* 14 (1982), s. 205, 213.

⁵² Kan. 749 § 1-3.

⁵³ Kan. 750, 752.

⁵⁴ Por. Uniwersalny słownik języka polskiego, t. V, Warszawa 2003.

⁵⁵ Por. KKK, n. 2468.

⁵⁶ Tamże, n. 1807.

⁵⁷ Tamże, n. 1806.

szowi generalnemu kompetencje administracyjne, to chodzi o biegłość w załatwianiu spraw administracyjnych⁵⁸.

Należy zauważyć, że ustawodawca kodeksowy domagając się od wikariusza generalnego posiadania przymiotów, które powszechnie w teologii katolickiej są cnotami, domaga się tym samym ich wypróbowania i stałości⁵⁹. Obecnie pełniejszy obraz tych wymaganych przymiotów ludzkich i chrześcijańskich daje Instrukcja Kongregacji ds. Biskupów. Wikariusz generalny ma być „wierny pod względem doktrynalnym, godny zaufania, szanowany przez prezbiterium i opinie społeczną, mądry, uczciwy i prawy w obyczajach, posiadający doświadczenie duszpasterskie i administracyjne, zdolny do nawiązania autentycznych relacji międzyludzkich oraz umiejący się zająć sprawami diecezji⁶⁰. Biskup ma, zgodnie z dyrektorium, obowiązek, aby najpierw upewnił się, co do przygotowania teologicznego, duszpasterskiego i kompetencji w danej dziedzinie kandydatów na wikariusza generalnego a dopiero potem stopniowo wprowadzał ich w poszczególne zakresy pracy o charakterze specjalistycznym⁶¹. Rodzi się pytanie, w jaki sposób kandydat na wikariusza generalnego ma posiadać jednocześnie wykształcenie, tzn. doktorat i doświadczenie duszpasterskie a także administracyjne? Na to pytanie Kongregacja ds. Duchowieństwa wprost nie udziela odpowiedzi. Należy jednak zauważyć, że Kongregacja ta daje pewne zalecenie, „Jeśli chodzi o prezbiterów, biskup zadba o to, aby mieli jakieś inne zadanie związane z posługą duszpasterską, dla podtrzymywania zapału apostolskiego i uniknięcia – z powodu braku kontaktu z wiernymi - szkodliwej mentalności biurokratycznej⁶².

4. Osoby niezdatne do objęcia urzędu wikariusza generalnego

Prawodawca kościelny wyróżnia w sposób negatywny osoby, które nie mogą pełnić urzędu wikariusza generalnego. Nie mogą one zostać tytulariuszami urzędu wikariusza generalnego z dwóch powodów:

- 1). ze względu na pełniony przez nich inny urząd;
- 2). ze względu na pokrewieństwo z biskupem diecezjalnym.

4.1 Ze względu na pełniony urząd

Ustawodawca powszechny w kan. 152 stwierdza ogólnie: „Nie wolno nikomu nadawać dwóch lub więcej urzędów niepołączalnych, a więc takich, które równo-

⁵⁸ Por. L. Chiappetta, *Il Codice di Diritto Canonico*, s. 562; P. Urso, *La struttura interna delle Chiese particolari. I Vicari generali et episcopali*, dz. cyt., s. 94.

⁵⁹ KKK, n. 1804. „Cnoty ludzkie są trwałymi postawami, stałymi dyspozycjami, habitualnymi przymiotami umysłu i woli, które regulują nasze czyny, porządkują nasze uczucia i kierują naszym postępowaniem zgodnie z rozumem i wiarą. Zapewniają one łatwość, pewność i radość w prowadzeniu życia moralnie dobrego. Człowiek cnotliwy to ten, który dobrowolnie czyni dobro. Cnoty moralne zdobywa się wysiłkami człowieka. Są one owocami i załączkami czynów moralnie dobrych; uzdalniają one wszystkie władze człowieka, by doszedł do zjednoczenia z miłością Bożą.”

⁶⁰ AS, 179.

⁶¹ Tamże, 177.

⁶² Tamże, 177.

cześniej przez jednego nie mogą być wykonywane”⁶³. Przyczyny niekompatybilności zasadniczo są następujące:

1. obowiązek rezydencji – dwa urzędy wymagające rezydencji w innych miejscach;
2. obszar działania – jeden urząd uniemożliwia poświęcić się drugiemu;
3. jednolitość – dwa jednakowe urzędy w tym samym czasie;
4. forum działania – dwa urzędy, z których jeden działa na forum zewnętrznym, a drugi na forum wewnętrznym⁶⁴.

Niepołączalność może być faktyczna i prawna. Faktyczna jest wtedy, gdy jedna i ta sama osoba nie zdoła wypełnić właściwie zadań związanych z dwoma urządzeniami kościelnymi, a prawna wtedy, gdy prawodawca konkretnie zakazuje łączenia jakichś urzędów. Kanon powyższy nie zawiera klauzuli nieważności, dlatego nadanie dwóch urzędów niepołączalnych jest ważne⁶⁵. Większość autorów uważa jednak, że nadanie dwóch urzędów niepołączalnych może być powodem wniesienia rekursu przez osobę, która czuje się pokrzywdzona przez pominięcie przy nadaniu⁶⁶. Odnośnie do urzędu wikariusza generalnego prawodawca niepołączalność prawną określa w kan. 478 § 2⁶⁷. Niepołączalne, więc są urzędy wikariusza generalnego i kanonika penitencjarza⁶⁸. Wydaje się, że pewnym powodem zakazu łączenia tych dwóch urzędów jest konieczność uniknięcia sytuacji kłopotliwych, które mogą wynikać z używania przez tą samą osobę władzy z zakresu wewnętrznego sakramentalnego i z zakresu zewnętrznego⁶⁹. Prawodawca powszechny z reguły zakazuje także łączenia urzędu wikariusza generalnego z urzędem wikariusza sądowego⁷⁰. Połączenie tych dwóch urzędów w jednej osobie tytulariusza może nastąpić tylko w przypadku małej diecezji, co skutkuje niewielką ilością kapłanów, lub szczupłą ilością prowadzonych spraw małżeńskich⁷¹. Wydaje się, że ustawodawca kodeksowy chciał w

⁶³ KPK 1983, kan. 152.

⁶⁴ Por. K. Bączkiewicz, J. Baron, W. Stawinoga, *Prawo Kanoniczne*, t. I, Opole 1958, s. 357-358; P. Erdő, *De incompatibilitate officiorum, specialiter paroeciarum*, *Periodica* 80 (1991), s. 502.

⁶⁵ Por. R. Sobański, *Urzędy kościelne*, w: *Komentarz...*, dz. cyt., s. 244. Klauzulę nieważności zawierał Kodeks z 1917 r. w kan. 156 § 3.

⁶⁶ Por. L. Chiappetta, *Il Codice di Diritto Canonico*, s. 208.

⁶⁷ Kan. 478 § 2. „Vicarii generalis et episcopalis munus componi non potest cum munere canonici paenitentiarum, neque committi consanguineis Episcopi usque ad quartum gradum.”

⁶⁸ Kan. 508 § 1. „Paenitentiarum canonicus tum ecclesiae cathedralis tum ecclesiae collegialis vi officii habet facultatem ordinariam, quam tamen aliis delegare non potest, absolventi in foro sacramentali a censuris latae sententiae non declaratis, Apostolicae Sedi non reservatis, in dioecesi extraneos quoque, dioecesanos autem etiam extra territorium dioecesis.”

⁶⁹ Por. J. Krukowski, *Wikariusze generalni i wikariusze biskupi*, w: *Komentarz...*, dz. cyt., s. 357; P. Urso, *La curia dioecesana*, dz. cyt. s. 99; A. Viana, *Vicarios generales y episcopales*, dz. cyt., s. 1071; D. Mussone, dz. cyt., s. 106; G. Ghirlanda, *Il diritto nella Chiesa mistero di comunione. Compendio di diritto ecclesiale*, Milano 1990, s. 553.

⁷⁰ Kan. 1420 § 1. „Quilibet Episcopus dioecesanus pro suo tribunali dioecesano unum tenetur Vicarium iudiciale seu Officiale constitutum cum potestas ordinaria iudicandi, a Vicario generali distinctum.”. Por. DC, art. 38 § 1.

⁷¹ Tamże, kan. 1420 § 1; DC, art. 38 § 1.

ten sposób oddzielić dwa paralelne urzędy w diecezji. Obaj, bowiem tytulariusze piastują władzę zastępczą biskupa diecezjalnego, jeden administracyjną a drugi sądową⁷². W Kodeksie z 1917 r. urzędu wikariusza generalnego nie mógł pełnić także proboszcz i ci, którzy pełnili urzędy duszpasterskie⁷³. Obecnie nie ma takiego zakazu, rodzi się jedynie pytanie, czy nie będzie zachodzić w tym przypadku niepołączalność faktyczna, materialna? Czy jedna osoba będzie w stanie efektywnie i z pożytkiem dla wiernych wypełniać te dwa urzędy jednocześnie? Czy nie stanie się w takim przypadku posługa proboszcza nieskuteczna, a przecież jest to przyczyna, z powodu, której proboszcz może zostać administracyjnie usunięty z parafii? W każdym razie osąd w tej sprawie należy do roztropności biskupa diecezjalnego⁷⁴.

4.2 Ze względu na pokrewieństwo z biskupem diecezjalnym

Prawodawca kościelny w kan. 378 § 2 stwierdza wyraźnie, że biskup diecezjalny nie może powierzyć urzędu wikariusza generalnego swoim krewnym aż do czwartego stopnia włącznie⁷⁵. Zakaz ten w zgodnej interpretacji kanonistów ma być czynnikiem, który przeciwdziała nepotyzmowi w Kościele⁷⁶.

Kodeks z 1917 r. a także prawo posoborowe obecnie obowiązujące bardzo ceni urząd wikariusza generalnego. Należy jednak zauważyć, iż ówczesny prawodawca ceniąc urząd wikariusza generalnego sam w sobie, doceniał także tytulariusza tegoż ważnego urzędu kościelnego przyznając mu pewne prawa honorowe. Wydaje się, więc ze wszech miar słuszne ukazanie, w tejże monografii urzędu wikariusza generalnego, praw honorowych, jakimi cieszył się wikariusz generalny nie tylko z powodów czysto poznawczych, ale także, jako postulat docenienia osoby pełniącej ten odpowiedzialny i wymagający urząd w Kościele partykularnym. Wprawdzie, zgodnie z duchem Soboru Watykańskiego II⁷⁷, Kościół zrezygnował z pewnych form

⁷² Por. R. Szychmiller, *Trybunały*, w: Komentarz do instrukcji procesowej „Dignitas connubii”, red. T. Rozkrut, Sandomierz 2007, s. 75.

⁷³ Por. KPK 1917, kan. 367 § 3.

⁷⁴ Por. J. Krukowski, *Wikariusze generalni i wikariusze biskupi*, w: Komentarz..., dz. cyt., s. 357.

⁷⁵ Kanon ten jest powtórzeniem kanonu 367 § 3 Kodeksu z 1917r. Stopnie pokrewieństwa należy liczyć zgodnie z kan. 108. Por. P. Urso, *La struttura interna delle Chiese particolari. I Vicari generali et episcopali*, dz. cyt., s. 415.

⁷⁶ Por. J. Krukowski, *Wikariusze generalni i wikariusze biskupi*, w: Komentarz..., dz. cyt., s. 357; K. Orzeszyna, *Urząd wikariusza biskupiego w prawie powszechnym Kościoła łacińskiego*, dz. cyt., s. 142; A. Viana, *Vicarios generales y episcopales*, dz. cyt., s. 1071; B. A. Cusack, *The internal ordering of particular Churches*, w: New Commentary on the Code of Canon Law, pod red. J. P. Beal, J. A. Coriden, T. J. Green, New York 2000, s. 614; J. I. Arrieta, *Curia diocesana*, w: Codice di Diritto Canonico, pod red. P. Lombardia, J. Arieta, L. Castiglione, t. II, Roma 1986, s. 377; R. Naz, *Vicaire général*, w: Dictionnaire de Droit Canonique, pod red. R. Naz, Paris 1965, s. 1507.

⁷⁷ Sobór Watykański II, omawiając celebry liturgiczne, zarządził, aby obrzędy odznaczały się szlachetną prostotą... dostosowane były do pojętności wiernych i na ogół nie potrzebowały wielu wyjaśnień. Nakazuję więc, aby noszenie odznak pontyfikalnych było zastrzeżone tym duchownym, którzy posiadają sakrę biskupią albo jakąś szczególną jurysdykcję. KL, 130. To zarządzenie Soboru wprowadził Paweł VI w motu proprio „Pontificalia insignia” z dnia 21 czerwca 1968 roku.

zaszczytów, ale szczególnie w Polsce, gdzie pełniący ten urząd nie jest doceniany materialnie jakaś forma praw honorowych byłaby nagrodą dla pełniących ten urząd.

Prawodawca powszechny w kan. 370 Kodeksu z 1917 r. przyznawał wikariuszowi generalnemu pierwszeństwo przed wszystkimi duchownymi diecezjalnymi, także przed prałatami i kanonikami katedralnymi, nawet w chórze i przy aktach kapitulnych. Ustępuje on miejsca tylko samemu biskupowi i innym biskupom, jeśli sam nie ma sakry biskupiej⁷⁸. Jeśli wikariusz generalny ma sakrę biskupią przysługują mu wszelkie przywileje biskupa tytularnego, jeżeli jej nie ma, to na czas trwania urzędu ma przywileje i odznaki protonotariusza tytularnego⁷⁹. Wikariusz generalny zajmował zawsze pierwsze miejsce w stallach, niezależnie od tego czy był kanonikiem i czy był w stroju kanonika. Jeżeli był w stroju kanonika to miał prawo do dystrybucji⁸⁰. Jako protonotariusze mieli prawo do czarnego stroju prałackiego, to znaczy do sutanny z trenem nierozwiniętym, jedwabnego pasa, rokiety, mantoletu i biretu. Przed krzyżem i biskupem składali tylko ukłon i nie musieli przyklękać⁸¹. Ponieważ byli prałatami extra urbem nie mieli honorów prałatów domu papieskiego. Wikariusz generalny miał obowiązek asystować biskupowi przy mszach św. pontyfikalnych⁸².

5. Tytulariusz urzędu wikariusza generalnego, jako organ kościelnej władzy administracyjnej

Sobór Watykański II w konstytucji dogmatycznej o Kościele „*Lumen gentium*” użył po raz pierwszy terminu „organ”⁸³, kanonizując w ten sposób termin używany w prawie świeckim. Organ władzy we współczesnym prawie świeckim to osoba, która może reprezentować państwo na zewnątrz i podejmować działania władcze na mocy urzędu w imieniu instytucji publicznej⁸⁴. W nauce Soboru i prawie kanonicznym wyrażenie to nie jest identycznie rozumiane jak w prawie świeckim. Analizując wypowiedzi Soboru zauważa się, że terminu tego używa on na oznaczenie tylko tych osób, które wchodzi

⁷⁸ Zob. KPK 1917, kan. 370 § 1.

⁷⁹ Tamże, kan. 370 § 2. Zob. L. Chiappetta, *Il Codice di Diritto Canonico*, s. 565.

⁸⁰ Dystrybucje to dochody rozdzielane pomiędzy kanoników za faktyczną lub fikcyjną obecność w chórze. Dystrybucje nadzwyczajne to dochody za czynności nadobowiązkowe np. udział w nabożeństwach żałobnych. Por. KPK 1917, kan. 409.

⁸¹ A I, n. 58, 59.

⁸² I M, n. 59- 76. Szerzej na ten temat zobacz K Bączkiewicz, J. Baron, W. Stawinoga, *Prawo Kanoniczne*, s. 530 – 533; L. Chiappetta, *Il Codice di Diritto Canonico*, s. 565.

⁸³ LG, 8. „Chrystus, jedyny Pośrednik, ustanowił swój Kościół święty, tę wspólnotę wiary, nadziei i miłości tu na ziemi, jako widzialny organizm; nieustannie go też przy życiu utrzymuje, prawdę i łaskę rozlewając przez niego na wszystkich. Wyposażona zaś w organy hierarchiczne społeczność i zarazem mistyczne ciało Chrystusa, widzialne zrzeszenie i wspólnota duchowa, Kościół ziemski i Kościół wyposażony w dary niebieskie- nie mogą być pojmowane jako dwie rzeczy odrębne; przeciwnie, tworzą one jedną rzeczywistość złożoną, która zrasta się z pierwiastka boskiego i ludzkiego”.

⁸⁴ Por. V. Del Giudice, *Nozioni di diritto canonico*, Milano 1970, s. 143; J. Krukowski, *Administracja w Kościele, Zarys kościelnego prawa administracyjnego*, Lublin 1985, s. 59; E. Labandeira, *Trattato di diritto amministrativo canonico*, Milano 1994, s. 21-23.

w skład systemu hierarchicznie uporządkowanego i mających kierować Kościołem⁸⁵. Prawodawca powszechny mimo użycia terminu „organ władzy” przez Sobór, nie zdecydował się na użycie go w Kodeksie z 1983 r., gdzie nadal używa klasycznego terminu „osoba” na oznaczenie organów władzy. Wydaje się, że rację ma J. Krukowski, który uważa, że termin „organ władzy” jest bardziej trafny od terminu „osoba”. Termin „organ władzy” wskazuje lepiej na publiczny charakter sprawowanej władzy, na zadania tytulariusza urzędu, które wypływają z udziału urzędowego w misji Chrystusa i Kościoła⁸⁶. Trudnym zadaniem jest natomiast wyodrębnienie organów władzy administracyjnej od innych organów władzy w Kościele. Nie ma takiej możliwości w przypadku organów podstawowych, które spełniają wszystkie funkcje władzy⁸⁷. W Kościele jednak istnieją takie organy władzy, które przez prawodawcę powszechnego są ustanowione, jako organy władzy administracyjnej. Są to organy pomocnicze; wśród nich jest także wikariusz generalny, których zakres władzy jest określany przez wyodrębnienie ich kompetencji⁸⁸. Należy, zatem stwierdzić, że konkretna osoba fizyczna staje się w Kościele organem władzy administracyjnej na skutek objęcia konkretnego urzędu kościelnego, z którym związane są określone kompetencje wykonawcze. Zatem kandydat, na tytulariusza urzędu wikariusza generalnego staje się kościelnym organem władzy wykonawczej na skutek objęcia urzędu wikariusza generalnego⁸⁹.

6. Wnioski

Biorąc pod uwagę analizę norm zawartych w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r., można wyprowadzić następujące wnioski:

1. Biskup diecezjalny jest zobowiązany powołać biskupa koadiutora i biskupa pomocniczego ze specjalnymi uprawnieniami na urząd wikariusza generalnego, zaś biskupa pomocniczego bez specjalnych uprawnień na urząd wikariusza generalnego bądź urząd wikariusza biskupiego.
2. Biskupi pomocniczy są powoływani na urząd wikariusza generalnego na sposób stały.
3. Biskup diecezjalny może powołać na urząd wikariusza generalnego także prezbitera. Może on być kapłanem diecezjalnym lub zakonnym.
4. Kandydat na urząd wikariusza generalnego powinien mieć ukończone 30 lat, posiadać doktorat lub licencjat z prawa kanonicznego lub teologii, ewentualnie w tych dyscyplinach być naprawdę biegłym, odznaczać się zdrową nauką, prawością, roztropnością i doświadczeniem w załatwianiu spraw.
5. Wikariuszem generalnym nie może być kanonik penitencjarz oraz krewny biskupa diecezjalnego aż do czwartego stopnia.

⁸⁵ Por. LG, 20, 24, 27.

⁸⁶ Por. J. Krukowski, *Administracja...*, dz. cyt., s. 60.

⁸⁷ Z ustanowienia Bożego istnieją bowiem w Kościele organy władzy w których skoncentrowana jest pełnia władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej.

⁸⁸ Por. J. Krukowski, *Administracja...*, dz. cyt., s. 61.

⁸⁹ Objęcie urzędu musi się dokonać zgodnie z kan. 145- 183 KPK 1983.

6. Wikariusz generalny obejmując urząd staje się organem kościelnej władzy administracyjnej.
7. Tytulariuszowi urzędu wikariusza generalnego nie przysługują żadne prawa honorowe.